

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXIX. - Štev. 10

T R S T - 5. decembra 1977

150 lir

Združimo se v enotnem boju proti temnim silam in tistim, ki podpihujejo strategijo napetosti!

USTAVIMO SOVRAŽNIKE DEMOKRACIJE!

Zopet zločin. Prav za prav dva zločina. Sredi Barija je padel Benedetto Petrone, član ZKMI. Napadla ga je tolpa, ki je pridvela iz brloga fašistične "Fronte della gioventù". Eden izmed zločincev ga je zaklal. V turinski bolnišnici pa je po trinajstih dneh agonije umrl časnikar in bivši partizanski borec Carlo Casalegno. Podlegel je kot žrtev atentata tako imenovanih "rdečih brigad".

Dva zločina torej, ki sta toliko bolj kruta če pomislimo, da se je časnikar Casalegno vračal z dela in da se je zgrudil pod streli pred svojim stanovanjem, in da se mladi komunist Petrone, ki je bil skupaj z drugimi sovrstniki na cesti, ko je podivjana fašistična drhal pridvela iz sedeža MSI, zaradi delne hromosti ni mogel pravočasno umakniti.

Tako prva kot druga vest je pretresla demokratično javnost. Oba zločina sta ponovno kot opomin potrkala na vest vsakogar, ki mu pojmi: demokratična zakonitost, red in varnost nekaj pomenijo. Oba zločina opozarjata tudi na to, da je negotovost v Italiji resnična stvarnost, da se temne sile še vedno gibljejo in da je zato nujno potrebno okrepiti budnost v demokratičnih vrstah, od oblasti pa še odločenje zahtevati, naj izpolnijo svojo dolžnost.

— Fašisti so v Bariju na zverinski način umorili mladega komunista Petroneja, tako je zapisano v sporočilu, ki ga je objavilo tajništvo KPI. Drugi mladi tovariš, Franco Intranò, pa je bil težko ranjen.

Tolpe zločincev in škvadristov, ki se organizirajo v brlogih MSI, čeravno osamljene in številčno šibke, zasledujejo točno določen načrt: napadajo mlade komuniste, demokrate, da bi tako omajale enotno prenovitveno zavzetost širokih množic mladine in delavcev; te tolpe bi rade sprožile verigo nasilja, zločinov, ubojev, zasejale paniko in nezaupanje, razvnele spiralo nasilnih spopadov med državljani in tako zadele demokratične ustanove.

— Obsoditi je treba in zlomiti te poskuse sovražnikov demokracije, fašističnih tolp, pustolovskih skupin, ki sku-

šajo izkoristiti sleherno priložnost za svoje napadalne in vandalske podvige.

— V težkem položaju, kakršen je sedanj, je nujno potrebno okrepiti in razširiti skupen napor in politično iniciativo komunistične partije in zveze mladih komunistov, okrepiti in razširiti enotno in množično budnost. Umor tovariša Petroneja potrjuje nujnost, da se demokratična država, njeni organi, sile javnega reda, ob enotni podpori državljanov, poslužijo vseh sredstev, ki jih demokratična zakonitost dopušča, zato da se stre izzivalna akcija MSI in sleherni pojav nasilja.

Atentat na stanovanje tov. Cuffaro

Trst odločno obsoja provokacije in nasilje

Preteklo sredo so demokratični študentje v Trstu priredili manifestacijo proti fašizmu in nasilju. Z njo so odgovorili na zločin, ki so ga fašisti zagrešili v Bariju, kjer so umorili mladega komunista Petroneja. Odgovorili so tudi na zločin v Turinu, kjer je zaradi posledic atentata priminil časnikar Casalegno. Toda mirna in omikana manifestacija ni bila pogodu fašistom in drugim njim podobnim skrajnežem. Pristaši fašistične "Fronte

della Gioventù" so najprej odvrgli proti manifestantom nekaj kamnov, nato pa so iz sedeža, kjer imajo svoj brlog, priletele še "molotovke". Medtem je skupinica tako imenovanih "avtonomov" začela razgrajati po mestu. Razbila je več izložb trgovin v središču mesta in s tem poskušala povzročiti paniko, omikano protifašistično manifestacijo pa izkritivi. Demokratični študentje so provokatorje zavrnil, vendar pa so ti še naprej povzročali nered in nadaljevali svoja vandalska početja.

Pozno ponoči se je neka zločinska tolpa pritihtopila v hišo, kjer stanujeta deželni sekretar KPI poslanec Antonino Cuffaro in njegov oče, bivši predsednik deželne skupščine na Siciliji, Domenico Cuffaro. Vhodna vrata je polila s kerozenom, napeljala ražigalno vrvico do vrat stanovanja očeta našega poslanca in jo prižgala. Plameni so se hitro razširili in vrata so zagorela. Gasilci, ki so bili poklicani po telefonu, so ogenj pogasili in tako preprečili hujše.

Vest, ki se je naglo razširila po mestu, je zbudila veliko ogorčenje, družinam Cuffaro pa so že zjutraj začeli prihajati izrazi solidarnosti.

Vsi ti dogodki so naleteli na velik odmev. V deželnem svetu je bil dan

(Nadaljevanje na 8 strani)

Protestna manifestacija na sedežu KPI v Trstu. Pristotni so bili tudi predstavniki drugih strank ustavnega loka in sindikatov.

Za enotnost Slovencev v boju za avtonomjo našega šolstva

Sporazumno s tajništvu tržaške in goriške federacije je deželno tajništvo KPI proučilo vprašanje šolskih volitev med Slovenci, posebno še glede na rezultate včerajšnjega srečanja na deželi med predstavniki demokratičnih sil o rokih in načinu odobritve norm, ki zadevajo samostojnost slovenskega šolstva.

KPI pozitivno ocenjuje obveznost, ki jo je sprejel deželni odbor, da bo v najkrajšem času predložil pristojni komisiji in nato deželnemu svetu osnutek vsedravnega zakonskega predloga za ustanovitev posebnih okrajev, ki naj zajamejo slovenske šole in s pristojnostmi, ki naj jim zagotovijo dejansko samoupravo. Ta obveza seveda ni izbrisala odgovornosti za nakopičeno zamudo pri obravnavanju tega delikatnega vprašanja. Zato pa se ni zrahljala stiska in še traja negotovanje manjšine, kateri predolgo časa kratijo pravice. Da bi dosegli v tej zadevi stvarne rezultate so KPI in drugi omenili možnost krajše odložitve okrajnih volitev, vendar predloga niso sprejeli.

Srečanje strank o tem vprašanju je KPI ocenila kot koristno in primerno, vendar nezadostno glede na nujnost natančnega odgovora na zahteve slovenske manjšine.

Skladno s to oceno je KPI izoblikovala svoje stališče o udeležbi Slovencev pri volitvah za okrajne in pokrajinske šolske svete. KPI ne soglaša z načinom, ki ga je izbrala večina slovenskih organizacij in drugih strank, v katerih se izražajo Slovenci, da bi izrazila protest zaradi neuresničenih zahtev po ustreznih instrumentih avtonomije manjšinske šole. Tudi nepopolne in ne povsem ustrezne instrumente, kot so sedanji šolski zborni organi, ki vsekakor širijo soudeležbo in demokracijo pri upravljanju šole, bi slovenska manjšina ne smela zanemarjati, saj je zanjo širjenje in krepitev demokracije bistveni pogoj za priznanje njenih pravic.

KPI (ki je vedno važen pobornik slovenskih pravic, je na to temo angažirala vse svoje člane, neglede na njihovo narodnostno pripadnost, kar ji je zagotovilo najširšo podporo in množičen pristop slovenske narodne manjšine v naših krajih), dobro ve, kako dragocena je enotnost Slovencev v boju za dosego novih demokratičnih ciljev. Zato upošteva dejstvo, da večina organizacij in strank, v katerih se izražajo Slovenci, ne priznava teh okrajev in ne mara vanje. KPI zato izjavlja, da se pridružuje temu predlogu po nezadostnem rezultatu včerajšnjega srečanja na deželi, predvsem zato, da se ohrani enotnost Slovencev. Nobenega slovenskega komunista torej ne bo na enotnih demokratičnih listah, ki jih bodo predložili organizmi "demokratičnega koordinacijskega šolskega odbora".

V luči zadnjih dogodkov in načina, kako so bili sproženi (o čemer KPI meni, da je neprimeren) bo potrebno pazljivo preveriti nekatere oblike in instrumente, preko katerih se danes izraža enotnost Slovencev, da bo lahko vsaka sila pomenila glede na svoj dejanski vpliv in da se bo še bolj razvijala dejavnost za enotnost ne samo med Slovenci, pač pa tudi med Slovenci in italijanskimi demokratičnimi silami, kar je nujen pogoj za dosego ciljev zaščite in vsestranskega razvoja slovenske manjšine.

KPI izraža upanje, da bo mogoče to povezavo ustvariti že pri prihodnjih šolskih volitvah, ko bi Slovenci podprli uveljavitev tistih komponent italijanske šole, ki se borijo za njeno obnovo, demokratizacijo in v tem okviru za avtonomijo slovenske šole.

OPOMBA — Tiskovno sporočilo deželnega tajništva KPI je bilo objavljeno ko je bil list že tiskan, zato je izšlo v prilogi.

Uredništvo

Pomemben korak naprej

Zakon o finansiranju SSG v Trstu

7. senatna komisija, ki je pristojna za javno vzgojo, umetnost, znanstveno raziskovanje, prireditve in šport, je soglasno odobrila na zakonodajni ravni, ob ugodnem mnenju vlade, zakonski predlog, ki so ga vložili senatorji KPI: Jelka Gerbec, Silvano Bacicchi, Modica, Mascagni, Ruhl-Bonazzola in Villi za državni finančni poseg v korist Stalnega slovenskega gledališča v Trstu.

Zakonski predlog predvideva saniranje primanjkljaja Stalnega slovenskega gledališča v Trstu, ki je v zadnjih letih dosegel 802 milijona lir in letni državni prispevek 430 milijonov lir od 1. januarja 1977.

Po poročilu, ki ga je podal senator Boggia je v imenu skupine senatorjev KPI govorila senatorka Jelka Gerbec. Poudarila je pomembnost tega zakonodajnega ukrepa, ki popolnoma izenačuje Stalno slovensko gledališče v Trstu z ostalimi podobnimi ustanovami v državi. Zakon, je nadaljevala naša senatorka, bo omogočil Stalnemu slovenskemu gledališču v Trstu, prvič po njegovi ustanovitvi, da opravlja svoje poslanstvo brez omejevanj in zaskrbljenosti za prihodnost, in predstavlja

obenem dejanje pravičnosti do slovenske narodnostne manjšine, ki je bila predolgo zapostavljena. Govornica je nadalje poudarila, da predstavlja ta ukrep nadaljnji korak na poti h globalni rešitvi dolgoletnega problema slovenske narodnostne manjšine v Italiji in k stvarnemu uresničevanju duha in črke osimskega sporazuma. S tem dobijo primerno priznanje tudi napor kolektiva Stalnega slovenskega gledališča za ugled, dostojanstvo in kvaliteto ustanove in za zadovoljevanje pričakovanj slovenskega prebivalstva.

Pri glasovalnih izjavah v senatni komisiji je za KPI spregovoril senator Urbani. Izrazil je zadovoljstvo komunistične skupine ob ugodnih izjavah in trditvah glede rešitve problema po predlogih, ki jih je vseboval zakonski načrt KPI. Izrazil je tudi željo, da ta ukrep odpre pot, da se v kratkih rokih doseže globalna zaščita pravic Slovencev v Italiji in da bo mogla slovenska manjšina prevzeti v življenju države tisto mesto, ki ji je bilo tako dolgo osporavano.

Zakon bo moral iti še skozi pristojno komisijo poslanske zbornice.

rabe slovenščine pri svojem delu. Deželni svet pa ni sprejel predloga o ustanovitvi avtonomnega šolskega okraja za šole s slovenskim učnim jezikom.

Pomanjkanje pozitivnih norm, ki bi državljanom slovenske narodnosti zagotovile zaščito, enakopravnost z ostalim prebivalstvom in ki bi preprečile nove diskriminacije, predstavlja torej pretvezo, da se slovenski narodnostni skupnosti odrekuje pravice.

Izjavljamo Vam, da smo pripravljeni na nadaljnja pojasnila in Vam izražamo naše globoko spoštovanje ter najlepše pozdrave.

Senatorica Jelka Gherbez
za Komunistično partijo Italije

Drago Štoka,
deželni svetovalec za Slovensko skupnost — Unione Slovena

Marko Waltritsch
za Socialistično stranko Italije

Boris Race
za Slovensko Kulturno-gospodarsko zvezo

Damjan Paulin
za Svet slovenskih organizacij

Viljem Černo
za slovenske kulturne krožke v videmski pokrajini

Pismo predsedniku vlade

Predstavniki političnih strank in krovnih slovenskih organizacij so pred nedavnim poslali predsedniku vlade naslednje pismo:

Gospod predsednik,
devetega avgusta letos ste nas vljudno sprejeli in omogočili, da smo Vam prikazali odprta vprašanja slovenskega prebivalstva.

Vprašali smo Vas za vplivno posredovanje, da bi se spoštoval v osimskem sporazumu predviden rok za rešitev odprtih vprašanj slovenske manjšine in da bi v istem roku parlament sprejel globalni zakon, ki bi slovenski narodnostni skupnosti zagotovil njene pravice in jamčil nemoteni razvoj.

Med razgovorom smo Vas tudi vprašali, naj vlada sestavi posebno komisijo, ki naj preuči razne predložene osnutke za globalno rešitev vprašanj slovenske narodnostne skupnosti. Pri sestavi tega zakona mora biti vsekakor zagotovljena aktivna udeležena političnih, gospodarskih in kulturnih predstavnikov slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Takrat ste se strinjali z mnenjem, da je mogoče sprejeti zakon o globalni zaščiti v roku predvidenem za izvajanje osimskega sporazuma (3 oktober 1978). Delegaciji ste zagotovili, da boste ob jesenski obnovi dela poskrbeli za ustanovitev predlagane komisije in ste se obvezali, da boste na naše predloge pismeno odgovorili.

Ker do danes še nismo prejeli nobenega ustreznega odgovora in ker je treba upoštevati, da so roki izredno kratki, Vas sprašujemo ali se že sestavlja komisija in

če se, Vas prosimo, da nam sporočite, kako in po kakšnih kriterijih jo mislite sestaviti.

Moramo Vas opozoriti, da bi bilo primerno predhodno posvetovanje s predstavniki slovenske manjšine v Italiji, ki bi lahko s koristnimi in stvarnimi nasveti pripomogli k sestavi komisije. S tem bi bil tudi podan pravi dokaz, da se namerava obravnavati manjšino kot subjekt in kot protagonist pridobitve in zagotovitve njenih pravic.

Dovolite nam, gospod predsednik, da Vas še enkrat opozorimo na nevzdržno stanje slovenske narodnostne skupnosti, ki zahteva nujen poseg. Kot dokaz naših trditve Vas opozarjamo, da je v istem času, ko ste sprejeli na znanje naše predloge, osrednji nadzorni organ avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine nad krajevnimi ustanovami zavrnil sklep tržaškega pokrajinskega sveta o uvedbi

Obisk v Puli

Pred kratkim je bila na obisku v Puli delegacija tržaške federacije KPI. V delegaciji so bili: Giorgio Rossetti, Boris Iskra, Tullio Morgutti in Guido Cossutti. Delegacija se je najprej pogovarjala z voditelji konference zveze komunistov občine Pula, nato pa je obiskala ladjedelnico Uljanik, kjer so potekali pogovori z voditelji organizacije zveze komunistov in s predstavniki sindikalne organizacije. Srečala se je tudi z voditelji Unije Italijanov Istre in Reke.

OKNO V SVET

Na Portugalskem so začeli pripravljati zakon o prepovedi fašizma. Pobudo zanj sta dali komunistična partija in socialdemokratska stranka. Načelno je parlament že sprejel predlog poslancev omenjenih skupin, vendar pa bo dokončno besedilo izdelala posebna parlamentarna komisija. Zadeva se, lahko rečemo, počasi odvija, saj so minila že tri in pol leta od tedaj, ko je na Portugalskem padla fašistična vlada.

*

V Španiji pripravljajo novo ustavo. Prvi osnutek besedila nove ustave je že dokončan in objavili naj bi ga že v tem mesecu. Z novo ustavo naj bi bila oblast kralja omejena, volilno pravico pa naj bi dobili državljani, ko dopolnijo 18 let. Omembe vredna novost osnutka nove ustave je tudi ta, da bi predsednika vlade izbral parlament in ne kralj.

*

Po končani vietnamski vojni pred dvema letoma je tisoč Vietnamcev umrlo zaradi min, ki so ostale na poljih in v gozdovih. Tako piše pariški list "Le Monde". Vietnamski armadi je uspelo s pomočjo prostovoljcev demontirati blizu šest milijonov min, kljub temu pa jih je zakopanih še okrog dva milijona. Poleg min čaka na demontiranje še kakih 150.000 težkih bomb.

Vietnamu primanjkuje zapletenih in dragih tehničnih naprav, ki bi gotovo rešile mnoga življenja. Tako opremo ima veliko držav, vendar pa ni znano, da bi katera Vietnamu vsaj ponudila to opremo.

Izbrali so načrt bodoče avtoceste

Nova avtocesta bo speljana do mejnih prehodov Fernetiči, Pesek, Škofije in do tržaške industrijske cone, novega pristanišča in sedmega pomola

Deželni posvetovalni odbor, ki proučuje načrtovanje "velikih cest" na Tržaškem, je odobril načrt nove avtoceste, ki bo omrežje italijanskih avtocest povezala z obmejnimi prehodi Fernetiči, Pesek in Škofije in seveda tudi s tržaškim novim pristaniščem, sedmim pomolom in s tržaško industrijsko cono. Nova avtocesta bo od Sosljana do Opčin speljana po dosedanji državni cesti 202, tj. po tako imenovani "trbiški cesti". Na obvozu pri Opčinah (speljan bo mimo železniške postaje v smeri strelišča na Pikeljcu, bo en odsek ceste speljan do mejnega prehoda in avtoporta Fernetiči, drugi odsek pa mimo Banov, Trebč in Padrič v smeri mejnega prehoda Pesek. Blizu Padrič se bo nova avtocesta zopet razdvojila tako, da bo en odsek speljan v smeri mejnega prehoda Škofije in še prej tudi v smeri tržaške industrijske cone, novega pristanišča in sedmega pomola.

O novi cesti, ki bo nedvomno izrednega pomena za razvoj tržaškega gospodarstva, izmenjav med Italijo, Jugoslavijo in vzhodnoevropskimi deželami in seveda tudi za industrijsko-trgovinsko pristočno cono na Krasu, predvideno po osimskih sporazumih se je zlasti v zadnjem času

mного govorilo. Načrtovalci so izdelali več variant izmed katerih je deželni posvetovalni odbor izbral tisto, ki jo omenjamo na začetku tega zapisa. Ta izbira je, lahko rečemo, pravilna in to iz več razlogov. Nesmiselno bi namreč bilo ubrati med Sosljanom in Opčinami ter Padričami povsem novo traso, kajti na isti relaciji obstajata že omenjena državna cesta 202 in pokrajinska cesta. Z novo traso bi, lahko rečemo, po nepotrebnem žrtvovali nadaljnja zemljišča, poleg tega pa bi gradnja sama zahtevala mnogo večje izdatke. Pripomniti pa moramo še, da bi izbira povsem nove trase prizadejala še hujši udarec slovenski narodnostni skupnosti, ki strnjeno živi v kraških vaseh.

Odsek nove avtoceste v smeri proti mejnemu prehodu Škofije je problem zase in se ob njem danes ne bomo zadrževali. Nedvomno je, da bo ta povsem nova trasa zahtevala žrtve, katerim, pa se ni mogoče izogniti, paziti pa bo treba, da se žrtve zmanjšajo na minimum.

V dopolnitev tega zapisa naj omenimo še to, da so v deželnem posvetovalnem odboru zastopane tudi zainteresirane občine: tržaška, devinsko-nabrežinska, zgoniška, repentabska, dolinska in

miljska in seveda tudi kraška gorska skupnost. Tako župani naših občin kot predstavnik kraške gorske skupnosti so se med razpravo o izbiri variante odločno zavzemali za zaščito interesov naših ljudi in krajev.

O vprašanjih, ki so v zvezi z načrtovanjem novega cestnega omrežja na Tržaškem je razpravljalo tudi tajništvo tržaške federacije skupaj s predsedstvom urbanistične komisije KPI. Po razpravi, ki je bila pred kratkim, je bilo objavljeno posebno sporočilo, iz katerega povzemamo bistvene ugotovitve:

— Povezava avtoceste Benetke — Videm — Trst z mejnimi prehodi Fernetiči, Pesek in Škofije, kakor tudi s sedmim pristaniškim pomolom, novim pristaniščem in tržaško industrijsko cono je odločilnega pomena za razvoj tržaške pristaniške in industrijske dejavnosti, kakor tudi za razvoj mednarodnih izmenjav med Italijo, Jugoslavijo in vzhodnoevropskimi deželami in za uresničevanje osimskih sporazumov. KPI se že dolgo časa zavzema za pravilne izbire. Zadevna vprašanja je postavila na pristojna mesta. Skupaj z drugimi demokratičnimi političnimi silami je zahtevala, naj pride do takih izbir, ki ne bodo stale preveč, ki bodo obvarovale, kolikor mogoče, naravno okolje. Pri izbiri trase nove avtoceste na Krasu je treba sprejeti tako izbiro, ki bo v najmanjši možni meri oškodovala prebivalce kraških naselij in slovenske narodnostne skupnosti.

Dokument KPI pripominja, da bi bilo neumestno če bi na območju tržaškega Krasa speljali še eno povsem novo cesto, kajti na tem območju so v razmeroma majhni medsebojni razdalji speljane: obmorska cesta označena s številom 14, železnica, pokrajinska cesta, državna cesta številka 202 in zopet železnica na relaciji Nabrežina - Opčine. Zato KPI zagovarja naslednje: 1. Državno cesto št. 202 (trbiško cesto) treba preurediti in jo spremeniti v avtocesto; 2. na nekaterih predelih naj bi bila ta cesta tako urejena, da bi lahko služila kot obvozna mestna cesta in 3. novo avtocesto naj bi povezali tudi s krajevnim cestnim omrežjem, zlasti na vozliščih pri Proseku in pri Opčinah pa tudi (na novem odseku) v Lakotišču (Domjo) in pri Škofijah.

Končno, tako je poudarjeno v dokumentu, KPI meni da morajo krajevne uprave in prizadeto prebivalstvo odločilno vplivati na izbiro najpremernejše variante, kraška gorska skupnost pa naj koordinira dejavnost krajevnih uprav in prebivalstva, da pride do najprimernejše izbire, ki naj zajamči harmonični družbeni in gospodarski razvoj slovenske narodnostne skupnosti ter zaščiti naravno okolje.

Načrt obvoza pri Opčinah

Obisk podpredsednika Minića v Rimu

Nova stran v odnosih med državami

Podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve SFRJ Jugoslavije Miloš Minić je bil pred kratkim na uradnem obisku v Rimu. Srečal se je z najvidnejšimi italijanskimi državniki, z ministrom za zunanje zadeve Forlanijem, s predsednikom vlade Andreottijem, s predsednikom poslanske zbornice in senata in drugimi. Sprejel ga je tudi predsednik republike Leone.

Ob koncu uradnega obiska v Italiji je bilo objavljeno skupno sporočilo, v katerem je rečemo:

Zvezni sekretar za zunanje zadeve SFRJ Miloš Minić in italijanski minister za zunanje zadeve Arnaldo Forlani sta v zelo konstruktivnem in prijateljskem ozračju izmenjala mnenja o razvoju italijansko-jugoslovanskih odnosov in sodelovanja ter o najbolj perečih vprašanih mednarodnih odnosov. Z zadovoljstvom sta ugotovila, da se odnosi in sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo upešno razvijajo. Poudarila sta, da obstajajo stvarne in ugodne možnosti za vsestranski razvoj odnosov. Ugodno sta ocenila začetek izvajanja osimskih sporazumov in izrazila prepričanje, da bo njihova uporaba prispevala ne le k poglobitvi temeljev sodelovanja, temveč tudi k pospežitvi procesa uresničevanja vseh dogovorov, ki jih vsebujejo ti pomembni dokumenti. To še posebej zadeva področje gospodarskih odnosov, regionalnega in obmejnega sodelovanja, kulturne izmenjave in sodelovanja na področju varstva in izboljševanja položaja narodnostnih manjšin.

Obe strani sta posebej podčrtali, da sta trdno odločeni izvajati dogovore iz osimskih sporazumov o gospodarskem razvoju obmejnih območij in pri tem skrbno varovati okolje ter okrepiti sodelovanje med državama.

Ministra sta izrazila prepričanje, da je politika obeh držav do slovenske narodnostne manjšine v Italiji in italijanske v Jugoslaviji v duhu osimskih sporazumov dinamičen dejavnik razvoja italijansko-jugoslovanskega sodelovanja in prijateljstva, ki bo postajal čedalje močnejši.

Polega tega sta proučila sodelovanje na področju kulture, izobraževanja in šolstva, ki je pomembno za obe narodnostni skupnosti. Ugotovila sta načelno pozitivno skladnost stališč glede krepitve tega sodelovanja.

V okviru proučevanja perečih mednarodnih vprašanj sta ministra podčrtala, da ima krepitev procesa popuščanja odločilen pomen za pozitiven razvoj položaja v Evropi in v svetu, za stabilnost miru in varnosti.

Ministra sta posebej poudarila pomen, ki ga Italija in Jugoslavija pripisujeta varnosti in sodelovanju v Evropi ter v tem okviru sodelovanja med vsemi sredozemskimi državami. Podčrtala sta velik pomen, ki ga ima beograjski sestanek kot nadaljevanje konference o varnosti in sodelovanju v Evropi za sklenitev dogo-

vora o ukrepih, ki bi omogočili učinkovitejše, dinamično in celovito izvajanje sklepne listine, kar bi prispevalo k utrditvi varnosti, zaupanja in sodelovanja v Evropi.

V skupnem sporočilu je dalje rečeno, da sta obe strani izrazili zaskrbljenost spričo stanja na Bližnjem vzhodu, hkrati pa sta izrazili tudi prepričanje, da pravična in trajna rešitev bližnjevzhodne krize terja priznanje zakonitih pravic palestinskega ljudstva in spoštovanje neodvisnosti, ozemeljske nedotakljivosti in varnosti vseh držav tega območja.

V skupnem sporočilu je tudi rečeno, da sta ministra namenila največjo pozornost vprašanjem razorožitve in poudarila, da sta Italija in Jugoslavija med pobudniki sklicanja posebnega zasedanja generalne skupščine Organizacije združenih narodov o razorožitvi, ko bi maja in junija 1978.

Miloš Minić je obiskal tudi Vatikan, kjer ga je papež Pavel VI. sprejel v posebni avdienci. Tudi pogovori v Vatikanu so potekali v prijateljskem vzdušju.

V zvezi z obiskom Minića v Rimu ter Vatikanu je dopisnik ljubljanskega Dela Peter Breščak, med drugim, zapisal naslednje:

— Ta obisk v Rimu ter Vatikanu odpira novo pozitivno stran bilateralnih stikov in je prispevek prizadevanju zainte-

resiranih držav za čimprejšnjo rešitev žgočih mednarodnih problemov... Tako z Italijo kot z Vatikanom ima Jugoslavija odnose na zgledni ravni, sporazumi iz bližnje preteklosti, podpisani v Osimu, pa postajajo zgled za metodo reševanja nesporazumov v svetu... Po intenzivnih stikih med Italijo in Jugoslavijo je bila dana priložnost, tako s politične kot še posebej "tehnične" plati osvetliti dosežanje uresničevanja osimskih sporazumov. Tudi zaradi povsem nedvoumne baze (ki jo pomenijo v italijansko-jugoslovanskih odnosih osimski sporazumi) so bili lahko pogovori vsebinski in stvarni.

Ko Peter Breščak komentira odnose z Vatikanom pravi, med drugim, da teh odnosov ne motijo nikakršni nespo-razumi, da Jugoslavija posebej ceni moralni vpliv, ki ga ima za reševanje mednarodnih kriznih situacij Sveti sedež in da je tudi Vatikan zainteresiran za še znatnejše rezultate v bilateralnih odnosih. Ureditev cerkvenih meja med Italijo in Jugoslavijo, za katero se je papež Pavel VI. z ustanovitvijo škofije v Kopru odločil, je nov kamen v mozaiku vseglobljega sodelovanja med državama.

Minićev uradni obisk v Italiji ter Vatikanu je slednjič dal še tole sporočilo: raven odnosov danes zahteva aktivno spremljanje in verificiranje vseh nadaljnjih korakov, tudi "drobnih".

Priprave na izvajanje osimskih sporazumov

Priprave na izvajanje osimskih sporazumov so čedalje bolj intenzivne, kar potrjuje, med drugim, tudi imenovanje raznih komisij tako na državni kot na deželni ravni. V deželni merilu so bile imenovane tri komisije, odnosno odbori: posebna komisija deželnega sveta za izvajanje osimskih sporazumov, medodborniški odbor za izvajanje gospodarskega dela osimskih sporazumov in posvetovalna komisija za izvajanje gospodarskega dela osimskih sporazumov. Posebna komisija deželnega sveta je sestavljena tako-le: predsednik: Berzanti, podpredsednika: Colli in Lonza, tajnik: Bertoli, člani: Biasutti, Coloni, Devetag, Ginaldi, Lovriha, Morelli, Puppini, Štoka, Trauner, Vicario, Zanfagnini in Zorzenon. V medodborniškem odboru za izvajanje gospodarskega dela osimskih sporazumov, kateremu predseduje podpredsednik deželnega odbora Stopper, sta tudi tržaški župan Spaccini in goriški župan De Simone, v posvetovalni komisiji za izvajanje gospodarskega dela osimskih sporazumov, kateri prav tako predseduje deželni podpredsednik Stopper sta tudi Vito Svetina kot predstavnik Slovenskega

gospodarskega združenja in Arturo Calabria kot predstavnik Nove delavske zbornice — CGIL.

Žal, v medodborniškem odboru in v posvetovalni komisiji za izvajanje gospodarskega dela osimskih sporazumov ni predstavnikov drugih zainteresiranih občin.

Imenovana je tudi mešana italijansko-jugoslovanska komisija za industrijsko cono na Krasu, ki jo predvidevajo osimski sporazumi. Poleg predstavnikov raznih ministrstev in drugih izvedencev sta v omenjeni komisiji tudi tržaški župan Spaccini in predsednik tržaške pokrajine Ghersi.

Gramsci v angleščini

Zanimanje za Antonia Gramscija se je v zadnjih letih močno povečalo tudi zunaj Italije. Med novitetami zasluži pozornost zlasti delo, ki ga je napisal A. Davidson in ki je pred nedavnim izšlo pri angleški založbi Merlin Press. Prek 300 strani obsegajoč življenjepis z naslovom "Antonio Gramsci" je izšel v žepnem formatu.

Na beograjskem sestanku

Problem zaščite narodnostnih manjšin

Med predlogi, ki jih je Jugoslavija registrirala na beograjskem sestanku evropske konference o varnosti in sodelovanju, je tudi predlog, ki se tiče uresničevanja določil sklepne listine, povezanih z vprašanjem narodnostnih manjšin.

Jugoslavija predlaga, naj države-udeležence beograjskega sestanka sprejmejo potrebne ukrepe za uresničitev mednarodnih obveznosti v zvezi z narodnostnimi manjšinami — tako tistih, ki izhajajo iz splošnih načel mednarodnega prava ali iz pogodb, ki so jih podpisale — razširijo vzajemne stike in spodbujajo prirejanje seminarjev in drugih oblik sodelovanja, vključno z izmenjavo informacij o položaju in pravicah narodnostnih manjšin — pa tudi o izkušnjah, pridobljenih pri odkrivanju njihovega položaja in pravic pri razvijanju vzajemnega sodelovanja na področju kulture, izobraževanja in podobnih področij — naj upoštevajo potrebe narodnostnih manjšin, njihove dosežke na teh področjih in celovito vključujejo v mednarodno dejavnost na teh področjih.

Izhodišče predloga je dejstvo, da so manjšine dejavnik zaupanja, zblíževanja in sodelovanja med državami samo tedaj, kadar so jim njihove pravice v celoti zagotovljene. To dejstvo pa se seveda povezuje z resnimi primeri nespoštovanja določil sklepne listine o manjšinah, kar nujno poraja spore in celo konflikte,

posebno med sosedami, kjer v eni državi živi matični narod, v drugi pa njegov del kot manjšina.

Jugoslavija ne zanika določenega napredka, ne more pa mimo pomanjkljivosti in kišitev. Predlog ne omenja konkretnih primerov, čeprav je docela jasno, za kaj gre in komu so te pobude predvsem namenjene. Ponudba — kar se tiče Jugoslavije same in njene neposredne okolice — velja vsem sedmim sosedam, kajti povsod živijo deli njenih narodov, skoraj vse sosedje pa imajo svoje manjšine (narodnosti) tudi v Jugoslaviji.

Skalitev spoštovanja, oziroma nespoštovanje, ki sega od popolnega zanikanja obstoja jugoslovanskih manjšin preko očitnih kišitev mednarodnih sporazumov in poskusov asimilacije do novih pristopov in načelne obljube celovite zaščite, postavlja nasproti svojo ustavno kategorijo narodnosti in svojo prakso kot moralno protitež brez neposredne zahteve po recipročnosti.

Z vključitvijo v kontekst evropske varnosti (sedmo načelo deklaracije o odnosih med državami podpisnicami) pa je ponudba, ki samo z Jugoslavijo in njenimi sosedami zajema petino vseh podpisnic helsinške listine, seveda daleč presega jugoslovansko prakso kot moralni temelj predloga.

Beogradu so v nekaj dneh prodali več tisoč izvodov knjige, pri čemer sta kolektivni in posamični nakup zelo uravnotežena. (V nekaterih mestih pa v knjigarnah ni več knjig in založniki pričakujejo zahteve po novih pošiljkah.) Izjemnemu zanimanju naše javnosti za delo tovariša Kardelja, se je pridružilo tudi zelo živahno zanimanje tujih založnikov.

Med pripravami na enajsti kongres je dobila Zveza komunistov Jugoslavije v Kardeljevem delu močno orožje za svoje teoretične, idejnopolične pa tudi svoje praktične akcije. Gre za akcijo izjemnega pomena v sedanjem trenutku. Na področju dograjevanja našega političnega sistema so namreč danes bistvena vprašanja in problemi celotnega socialističnega samoupravnega razvoja. Zato pomeni reševanje teh vprašanj — drugače povedano, spopolnjevanje našega političnega sistema na temeljih delegatskega načela in samoupravnega interesnega pluralizma — poglobljanje samoupravnega produkcijskega odnosa v celoti. Zato je Kardeljevo delo vse prej kot tekst, ki naj bi ga ob ustreznih priložnostih citirali kot dokaz lastne obveščenosti o sistemu, temveč je močno orožje delovanja in akcije zveze komunistov in vseh organiziranih družbenih sil v boju za dograjevanje našega političnega sistema na načelih, ki jih določata ustava in zakon o združenem delu.

T.M.

Gierek v Italiji

Prvi sekretar poljske Združene partije dela Edvard Gierek je zaključil obisk v Italiji in se vrnil v domovino. Malo pred odhodom ga je v Vatikanu sprejel papež Pavel VI. Razgovor med njima se je zavlekel tako, da so morali skričiti na minimum napovedano tiskovno konferenco poljskega voditelja.

Vsekakor je Gierek na srečanju s časnikarji izrazil zadovoljstvo zaradi obiska in pogovorov, ki jih je imel s predsestnikom republike Leonejem in predsednikom vlade Andreottijem. Med drugim sta Gierek in Andreotti podpisala skupno italijansko — poljsko izjavo ter štiri sporazume na področju industrijskega in trgovinskega sodelovanja. Gierek se je sestel tudi s tajnikom KPI Berlinguerjem. Na omenjeni tiskovni konferenci je dejal, da so odnosi med italijansko in poljsko partijo dobri.

Končno je Gierek poudaril važnost svojega pogovora s papežem Pavlom VI.

Priznal je, da obstajajo "elementi nesoglasja, kot se dogaja v vsaki družini, kar pa ne pomeni, da bi bili odnosi slabi." Na vprašanje časnikarjev o verski svobodi na Poljskem pa je Gierek dejal, da gre za "že zdavnaj rešena vprašanja"

Muzej kozmonavtov

V Moskvi so odpili muzej sovjetskih kozmonavtov. Največjo pozornost so posvetili Juriju Gagarinu, prvemu človeku vesolja. Odprtje tega spominskega muzeja sovпада s slovesnostmi ob 60-letnici oktobrske revolucije in 20-letnici začetka vesoljske dobe.

E. Kardelj: "Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja"

So knjige, ki se upirajo temu, da bi jih vtaknili v predale in na police, da bi bile obsojene na čakanje, da bi jih kdo prelistal takrat, ko ne bi imel kaj drugega početi. Gre za dela, ki znanstveno analizirajo in posplošujejo družbene procese in pojave ter tako širijo meje revolucionarnim preobrazbam, spodbujajo boj za osvoboditev človeka in družbe. Med takšne knjige se nedvomno uvršča najnovejša razprava Edvarda Kardelja "Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja".

Če so v svetu blaga videti odnosi med ljudmi kot odnosi med stvarmi, tako tudi za politične sisteme — v tem sklopu tudi za politični sistem socializma — lahko trdimo, da so ti v marsičem fetišizirani, mistificirani, nerazloženi z znanstvenimi dognanji. Kardeljevo delo se uvršča med prva dela takšne vrste in to ne le v Jugoslaviji, ki so z marksističnih teoretičnih izhodišč sistemov in izoblikovala celovito zasnovo političnega sistema socialistične samoupravne družbe. Veliko je tudi naklepnih slepil in iskrenih zablod

izrečenih in izpričanih o odnosu med socializmom in demokracijo. Kardeljeva knjiga pa daje odgovore na številna vprašanja o bistvu tega odnosa, ko opredeljuje njihovo naravno zvezo in pogojenost.

Tovariš Kardelj poudarja, da ne gre za oblikovanje novega političnega sistema naše družbe, marveč za dograjevanje, spopolnjevanje sistema, ki ga gradimo nekaj desetletij, od uvedbe delavskega samoupravljanja naprej. Kardeljevo delo je ustrezno izraženo in znanstveno utemeljeno marksistično spoznanje o tem, kaj je v bistvu naš politični sistem in kaj mora biti kot sistem družbenega samoupravljanja v svojem razvoju, v vseh svojih konsekvencah, vsebinah in pojavnih oblikah.

So knjige, ki jih ljudje sprejemajo kot samo spoznanje družbenih procesov in svojih interesov v teh procesih. Kardeljeva knjiga, ki se v tem potrjuje, vzpostavlja neposreden stik z bralcem. Natisnjena je bila v približno 300.000 izvodih v srbohrvaščini (cirilica in latinica) slovenščini in je kaj hitro našla pot do številnih delovnih ljudi. Samo v Klubu bralcev Komunistov

Vloga komunistov v demokratični preobrazbi Španije

Intervju z generalnim sekretarjem KP Španije Santiagom Carillom

Generalni sekretar KP Španije Santiago Carillo je bil, kot je znano, pred kratkim na obisku v Jugoslaviji. Ob tej priložnosti ga je uredništvo Komunista, glasila ZKJ, zaprosilo za intervju v zvezi s stališčem KP Španije do notranjega razvoja v Španiji in z nekaterimi drugimi vprašanji.

Na samem začetku intervjuja je tovariš Carillo dejal:

— Položaj v Španiji se je bistveno spremenil. Fašizem je izginil. Država je na poti demokratičnega razvoja. Imamo parlament, ki je bil demokratično izvoljen, svobodo strank in sindikatov. Imamo zelo dejavno državljansko gibanje, imamo svobodo tiska. Široke množice iz dneva v dan vse bolj aktivno sodelujejo v političnem življenju. Kljub temu pa je povsem jasno, da nas čakajo še mnoge naloge. Še naprej je treba demokratizirati državni aparat. Ukvarjamo se s pripravljavanjem nove demokratične ustave. Nedavno smo dosegli zelo pomemben sporazum med strankami in vlado, ki je pravzaprav program široke demokratizacije države. Sile, ki so 40 let vladale, so v manjšini in nimajo političnega vpliva.

KOMUNIST: KP Španije je po junjskih parlamentarnih volitvah pod zelo neugodnimi pogoji postala tretja najmočnejša sila v španskem parlamentu. Medtem pa se je po splošnem prepričanju njen vpliv znatno povečal. Kje so razlogi za takšen uspeh?

CARILLO: Prepričan sem, da so razlogi za tako uspešen razvoj v vlogi, ki jo je partija uresničevala v boju za demokratizacijo v vseh minulih štiridesetih letih. Razlogi so tudi v njeni pravilni politiki nacionalne sprave, v politiki "sporazuma za svobodo", ki ga je, ko je bila še v ilegali, predlagala drugim strankam, zato da bi poiskali demokratične alternative osovraženi diktaturi v državi, kar so druge sile postopoma sprejemale.

KOMUNIST: Čeprav je v opoziciji ima partija vpliv na politiko v državi. Sporazum iz Moncloe (tj. sporazum, ki je bil sprejet med strankami in vlado) to dokazuje. Prosili bi vas, da ocenite pomen, ki ga partija pripisuje temu dogovoru.

CARILLO: Sporazum iz Moncloe je progresivni politični program. Vsebuje dogovore o političnih spremembah ter o spremembah na gospodarskem in kulturnem področju, ki so zelo pomembne. Programa ni izdelala samo vlada, ampak tudi predstavniki vseh demokratičnih strank. Komunistična partija Španije je imela pri tem zelo pomembno vlogo. Sedanja vlada mora izvajati ta program, v njem pa je na viden način izražen tudi vpliv delavskega razreda. To pomeni — četudi ne sodelujemo v vladi — da zavzema delavski razred določen prostor v politični oblasti. Mislim, da se bodo te možnosti v bližnji prihodnosti še bolj

širile. Zato sem prepričan, da so z marksističnega stališča sporazumi iz Moncloe korak naprej pri napredovanju delavcev do politične oblasti.

KOMUNIST: Morda je to ustrezen povod, da poveste tudi nekaj o pojavu in praksi, ki se običajno označujeta z neustreznim izrazom — "evrokomunizem".

CARILLO: Naj povem konkretno. Ko upoštevamo razvoj sodobnega orožja, so komunisti Zahodne Evrope, v številni Španiji, mnenja, da spreminjanje imperialistične vojne v državljanske, danes ni tista pot, ki bi odprla perspektive socializmu. Svetovna vojna bi bila namreč samomor vseh družbenih razredov. Po drugi strani menimo, da gre razvoj svetovnih sil socializma v smer, kjer ob proletarski avantgardi tudi druge, zelo široke družbene sile želijo dejavno sodelovati v boju za socializem. Boj med socializmom in kapitalizmom ni boj dveh političnih blokov, marveč boj znotraj meja vsake države, med prevladujočim in podrejenim razredom. Vsaka delavska stranka se mora zlititi s koristmi svojega ljudstva, postati mora najbolj izrazit predstavnik njegovih koristi... Odtod je nujna neodvisnost vsake partije in vsake države, da bi lahko izrazile svojo notranjo in zunanjo politiko, zanikale sleherni težnjo, da se revolucionarni proces kake države povezuje s politiko in koristmi katerekoli druge države. Mislim, da so to nekateri značilni vidiki tistega, kar se z neznanstvenim imenom označuje kot "evrokomunizem".

KOMUNIST: Občutno je, da je v okvirih takšne politike pomembno vprašanje, kakšne so možnosti za ugoden razvoj na španski levici. Katere sile obstajajo?

CARILLO: Prepričan sem, da mora biti levica pogonska sila demokratične preobrazbe v Španiji. Pri tem ne mislim samo na komunistično partijo, mislim tudi na socialistično stranko, na napredne krščanske skupine in na druge stranke posameznih nacionalnosti in območij, ki so usmerjene napredno. Politika levice se zdaj izraža v ustvarjanju enotnosti vseh demokratičnih sil, v številni center, ki zdaj vlada. To je potrebno, da bi demokratični sistem razvili, stabilizirali in utrdili. Španska levica ne more izvajati politike izolacionizma, marveč mora skupaj s centrom delovati v smeri demokratizacije.

Iz še eno vprašanje:

KOMUNIST: KP Španije se pripravlja na svoj kongres. Kako se v njenem življenju v teh pripravah odražajo spremembe, ki so nastale s prehodom partije v legalnost?

CARILLO: Na kongresu moramo potrditi politično usmeritev, ki smo jo že natančno določili. Po drugi strani pa mora partija dobiti nov statut, ki bo prilagojen razmeram svobode, nacionalnim in regionalnim raznolikostim. Gre

za demokratizacijo življenja partije, za to, da dobi strukturo, ki bo jasno odsevala sedanje stanje in delovanje partije znotraj vseh nacionalnosti v Španiji. To pomeni, da bo znotraj KP Španije kot celote glede na obstoj baskovske, katalonske, galicijske, andaluzijske in valenčijske partijske organizacije bolj izražena individualnost vsake izmed njih.

Na koncu svojega intervjuja je Santiago Carillo spregovoril še o odnosih med ZKJ in KP Španije. Dejal je, da je prepričan, da odnosi med ZKJ in KP Španije izražajo veliko vzajemno, politično in ideološko afiniteto, da se popolnoma ujemajo stališča v potrjevanju neodvisnosti in avtonomije. Poudaril je tudi, da obstaja soglasje tudi glede neuvrščanja, kajti oboji želimo, da bi Sredozemlje spremenili v območje miru.

ČESTITKE

Sekcija KPI na Opčinah čestita tovarišu Dr. Robertu Hlavatyju ob njegovih osemdesetletnici ter mu želi še mnogo srečnih let življenja.

Čestitkam se pridružuje tudi DELO.

PRISPEVKI

V počastitev spomina.

Darko Bandi, Dolina 110, je v počastitev spomina pokojnega tovariša Rikarda Marca iz Doline, daroval 5.000 lir za tiskovni sklad DELA.

Družini Jožeta in Sergija Cesar (Rocolska cesta - Trst) se hvaležno spominjata tete Justine Klumpester in Lah-Drugarice. V počastitev njenega spomina sta prispevali 5.000 lir za sklad DELA.

Bogomila Gerlanc (Prosek) je v spomin svojega pokojnega moža tovariša Antona Gerlanca, darovala za sklad DELA 10.000 lir.

Emilija Hrovatin (Zgornja Kolonja) je ob vpisu naročnine prispevala 2.000 lir za sklad DELA.

Silva Cunja (Barkovlje) je ob vpisu naročnine prispevala 2.000 lir za sklad DELA.

Mirko Kosmina iz šempolaja je ob vpisu naročnine prispeval 2.000 lir za sklad DELA.

Iskrena hvala.

Zvestoba idealom bratstva in sodelovanja med narodi

Spominska svečanost na Matajurju

V nedeljo, 13. novembra, sta planinski društvi iz Slovenske Benečije in Kobarida v sodelovanju z drugimi organizacijami in s partizansko zvezo ANPI priredili pohod v spomin padlih za svobodo na Matajur. Ob tej priložnosti je bila tudi spominska svečanost na matajurskem pokopališču, kjer je grob padlih partizanov. Na spominski svečanosti je govoril tudi Viljem Černo, predsednik kulturnega društva Ivan Trinko iz Čedad. Iz njegovega govora povzemamo nekaj misli:

— Pravilno je, da na Matajurju počastimo spomin padlih v osvobodilnem boju, saj Matajur, kot simbol Benečije, predstavlja tudi danes odpor proti teptanju človekovih pravic, za obstoj Slovencev v videmski pokrajini, za socialne pravice, za ustvarjanje kulturne celovitosti Slovenske Benečije, ki si še mora utirati z borbo pot v jutrišnji dan, se mora boriti za svoje zgodovinske pravice ter se zoperstavljati reakcionarnim silam in hegemonističnim težnjam, ki oporekajo svobodno uporabljane slovenske materine besede.

V boju proti tem silam, ki še strežejo po našem življenju — tako je poudaril govornik — borci za svobodo, antifašisti, mladina, delavci, študentje in kmetje teh obronkov so se skupno borili za bratstvo, za zmago pravice in svobode, s čimer so prispevali h končni zmagi in ustvaritvi demokratične republike.

Matajur je torej najbolj živa priča tega boja, v katerem so se Slovenci in Italijani toliko žrtvovali za skupno stvar svobode in pravic, med katere spada tudi pravica narodne individualnosti.

Danes duh tistega boja postaja bolj mladosten in prežet z zvestobo idealom bratstva in sožitja, prijateljstva in sodelovanja med tu živečima narodoma. Mi sami, kot živ del družbe, v kateri živimo, se borimo za odstranitev vseh zgodovinskih obremenitev, ki se od časa do časa namerno tod oživljajo ter zahtevamo ureditev položaja slovenske manjšine v videmski pokrajini v duhu osimskih sporazumov, da bi plemeniti cilji narodne osvoboditve in boja zaživel in da bi se slovenska beseda okrepila kot duša in mati naše zemlje.

«Ukve» tarča napadov

«Slovenski vestnik», ki izhaja v Celovcu je pod gornjim naslovom objavil naslednji članek:

— Pred nedavnim je bil edini slovenski list v sosednji Kanalski dolini v Italiji, župnijski vestnik «Ukve» tarča napadov in to zaradi tega, ker sta v listu bila objavljena dva članka — «Na delo» in «Nekaj misli». V članku «Na delo» pisec izraža zaskrbljenost, ker uradna državna šola pouk slovenščine trdovratno odreka, medtem ko država plačuje samo tečaje za jezik Kapplerja in njegovih kolegov, ki po vaseh v Kanalski dolini širijo in prosla-

vljajo rasistično politiko mrzlega severnega sosedu...

V drugem sestavku «Nekaj misli» pa pisec poroča o pisanju južnotirolskih časopisov o položaju v Kanalski dolini in o njeni nemški manjšini, o kateri pisec meni, da so nemške družine v Kanalski dolini že prava redkost, ker je večina za časa Hitlerja odkorakala za svojim Führerjem v veliki Reich. Nadalje je v tem sestavku bil omenjen Južni Tirolec dr. Afz, ki je na kongresu Slovenske skupnosti v Števerjanu dejal, da so južnotirolski predstavniki v italijanskem parlamentu glasovali proti osimskemu sporazumu zato, ker v njem ni omenjena slovenska manjšina. Ko pa je dr. Afz govoril v Ukvah, je tudi sam prezrl Slovence. Govoril je v italijanščini in nemščini, o Slovencih pa ni črhnil besediče. Kam piha veter je razvidno tudi iz tega, kakšno stališče je južnotirolski tisk zavzel do Kapplerja in s takimi ljudmi naj bi edina slovenska stranka v Furlaniji-Juljski krajini imela prijateljske stike. Naj tudi odgovorni pri Slovenski skupnosti premislijo, kam plovejo s takšno družino.

Te odkrite misli in besede so bile povod, da se je ob nje obregnil «Katoliški glas», ki očita uredniku lista «Ukve», župniku Mariu Gariupu, da je ponatisnil nekaj informativnih člankov iz dnevnika, ki ga izdajajo «komunisti in socialisti pa čeprav slovenski». Nadalje je ta list vzela zaščito Južnotirolica dr. Afza, kateremu je članek v «Ukvah» upravičeno očital, da ne ve za Slovence v Kanalski dolini. In da bi njegov zagovor dr. Afza bil še učinkovitejši se je na račun zavrnitve slovenskega šolskega okraja znebil neslane trditve, češ da so tega krivi komunisti in socialisti, kar pa seveda ne drži, ker so o tej zadevi odločali demokristjani.

Skoro istočasno je bil list «Ukve» tarča napada s strani glasila Južnotirolske ljudske stranke («katoliške», «Volksbote»). V dolgem članku z naslovom «Neprijetne novice in Kanalske doline» in s podnaslovom «Ščuvanje slovenskih časopisov proti tirolski pomoči za zidavo šole v Ukvah», je pisec hotel prikazati, da je solidarnost severnih in južnih Tirolcev

slovenskim nacionalistom trn v peti in da so slovenski časopisi uprizorili ščuvalno akcijo proti vsemu, kar bi utegnulo služiti ohranitvi nemškega jezika in kulture. To je očitno in namerno potvarjanje, kajti v vestniku «Ukve» ni ne duha ne sluha o kakšem napadu na tirolsko solidarnostno pomoč prizadetim krajem. Pripomba ali kritika je bila iznešena le proti načinu, kako je bila slovesnost polaganja temeljnega kamna izvedena. Če se je že uporabljala beseda «šovinizem», potem le-te ni očitati Slovincem v Kanalski dolini in župniku Gariupu, nasprotno, šovinizem so demonstrirali tisti, ki so Slovence hote prezrli in ki tudi delujejo proti njihovemu obstoju in razvoju.

Z uradne otvoritvene slovesnosti polaganja temeljnega kamna za novo šolo v Ukvah je znano, da nihče ni spregovoril v slovenščini in da tudi nihče sploh ni omenil, da živijo v Kanalski dolini Slovenci. To pa je bilo po mnenju glasila «Ukve» očitno potvarjanje dejstev s prozornim namenom nadaljnjega raznarodovalnega pritiska na kanalske Slovence. O kakšnem napadu na solidarnostno pomoč Tirolcev Kanalski dolini po potresu pa seveda ni govora.

Novo na knjižnem trgu

Pri Založništvu tržaškega tiska so izšle naslednje publikacije:

— Pesniški list 33: Nevin Birs. (Zbirka 15 pesmi). Pesnik Birs se je rodil v Braniku na Vipavskem in tam tudi živi. Svoja dela je objavil v raznih revijah, njegove samostojne zbirke pa so: Elektronke v očeh (1970), Stekleni vihar (1973), Rihemberk (1974) in Jelen cvete med debli (1975).

— Pesniški list 34: Saša Vegri: Ofelija in trojni okesl. Pesnica se je rodila v Beogradu, živi in dela pa v Ljubljani. Doslej so izšle naslednje njene zbirke: Mesečni konj (1958), Naplavljeni plen (1961), Zajtrkujem v urejenem naročju (1967) in Slikanica Jure Kvak-Kvak (1976).

— Pesniški list 35: Aleksander Peršolja: Koraki. Avtor tega dela se je rodil v Neblem pri Gorici, dela v Sežani, stanuje pa v Dutovljah. Poezijo objavlja v raznih revijah. Knjižne objave pa so naslednje: skupinska knjiga Štirinajst (1968) samostojni zbirki Čez noč (1971) in Nad poljem je mrak (1974).

Cena posamezne zbirke Pesniški list je 750 lir, letnik, ki obsega osem zvezkov pa stane 6.000 lir.

Pri istem založništvu je izšla tudi 72 strani obsegajoče knjižica: Ivan Verč: VDRUG, L'improvviso in Dostoevskij. Knjižica stane 3.500 lir.

VSE, KI BODO OB NAKUPU KNJIG OD 22. NOVEMBRA DO 31. DECEMBRA POTROŠILI PREKO 25.000 LIR, ČAKA

PRAZNIČNA NAGRADA
TRŽAŠKE KNJIGARNE

vredna 8.000 lir

Za spodbudni dar je Založništvo tržaškega tiska v sodelovanju z založbo Obzorja namenilo knjigo iz bibliofilske zbirke «Iz slovenske kulturne zbirnice» MIKLOVA ZALA

Ob prazničnih dneh pomislite na darilo, ki ne «ovene».

TRŽAŠKA KNJIGARNA, Ul. Sv. Frančiška 20

Atentat

(Nadaljevanje s 1. strani)

predlog, naj se posebna delegacija takoj sreča s prefektom ter zahteva ustrezne ukrepe. Predlog je bil sprejet in predstavniki dežele so se srečali s prefektom.

"Vsi morajo prispevati, da se izognemo vsaki degeneraciji, da v kali zatremo tako huda dejanja", je poudaril predsednik deželne sveta Pittoni.

Izgrede v Trstu in atentat na stanovanje družine Cuffaro so obsodile tudi občinske uprave, pokrajinska uprava, številne demokratične organizacije in sindikati. Senatorka Jelka Gerbec, senator Silvano Bacicchi in drugi parlamentarci so poslali pismeno vprašanje ministru za notranje zadeve, v katerem so zahtevali ukrepe za zagotovitev varnosti ter za izsleditev in kaznovanje krivcev.

V četrtek zvečer je bila v dvorani krožka v ulici Madonnina protestna manifestacija, ki jo je priredila tržaška federacija KPI. Na njej je govorilo več govornikov. Sekretar federacije, tov. Rossetti, je med drugim dejal, da so prevratniške sile hotele zadati z atentatom udarec ne le družini Cuffaro temveč tudi vsej KPI v deželi. Poudaril je tudi, da je treba proti takšnim poskusom, proti širjenju vzdušja napetosti odgovoriti složno in da kot je enotni nastop preprečil prihod Almiranteja v Trst, tako lahko enotnost prispeva k nadaljnji borbi proti fašizmu ter proti novim zagovornikom nasilnih in prevratniških dejanj, kot so tako imenovani "avtonomisti". Rossetti je ob tej priložnosti ponovil zahtevo, naj oblasti dokončno zapro sedež fašistične organizacije v ulici Paduina.

Protestne manifestacije KPI so se udeležili tudi predstavniki nekaterih drugih strank ustavnega loka in predstavniki demokratičnih organizacij.

Medtem, ko je potekala protestna manifestacija v ulici Madonnina so netilci nasilja povzročili še eno vandalsko dejanje, odvrkli so zažigalne bombe proti sedežu sekcije KPI "Tomažič" na trgu

Hudo poškodovana vrata Cuffarovega stanovanja

Stare mitnice. Na srečo ni bilo žrtev, škoka pa je občutna.

V zvezi v vandalskimi početji je tržaška federacija objavila posebno sporočilo, v katerem poziva vse demokratične sile k budnosti in hkrati izraža solidarnost s trgovci, ki so utrpeli škodo zaradi vandalskih početij.

Posebno sporočilo je objavilo tudi deželno tajništvo KPI, ki med drugim poudarja, da morajo vse demokratične sile izolirati tiste, ki poskušajo ustvariti zmedo in preplah ter zaustaviti napredovanje demokratičnih sil.

Na filozofski fakulteti v Ljubljani je diplomirala tov. Živa Gruden. Čestitamo!

Pesem v prijateljstvu

Slovenska prosvetna zveza priredi v soboto, 10. decembra ob 20,30 v kulturnem domu v Trstu mednarodno revijo pevskih zborov z naslovom PESEM V PRIJATELJSTVU. Sodelovali bodo:

Zbor "Igo Gruden" iz Nabrežine, zbor iz Šentjaka na Koroškem, italijanski zbor "Alabarda" iz Trsta, furlanski zbor "Gottardo Tomat" iz Spilimberga, zbor italijanske narodnostne skupnosti s Kopskega, zbor "Srečko Kosovel" iz Ajdovščine in hrvaški zbor "Kolo" iz Šibenika.

Predprodaja vstopnic na sedežu SFZ, ul. Sv. Frančiška 20/II. vsak dan od 9. do 12. ure ter eno uro pred začetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

Legendarni revolucionar Ernesto Che Guevara

Ob desetletnici njegove smrti

II.

Plamenica, ki jo je Che Guevara prižgal na Sierrri Maestra, ko je z "barbudosi" začel zmagoviti pohod proti Havani, in nato v bolivijskih hostah, še plamti in vzbuja občudovanje; preživel je nakane potrošniške družbe in industrije, ki je skušala tudi njega, komandanta Ernesta Che Guevaro izkoristi v zgolj dobičkonosne posle (pomislimo le, koliko posterjev in majic z njegovim obličjem so prodali v teh tetih); preživel je zmago reakcije v Latinski Ameriki, kjer Kuba ostaja eden od redkih kažipotov svobode in revolucije, "Che" — prijatelj še živi v naših srcih kot lik poštenega, brezkompromisnega in doslednega revolucionarja, ki je za svoje ideje žrtvoval tudi življenje, vselej zvest načelu, da je ni bolj zgrešene bitke od tiste, ki je nisi nikoli začel.

Za Latinsko Ameriko je Che Guevara prvdsem prapor nemira in iskanja, poguma in poštenja, doslednosti in požrtvovalnosti. Ostal je zapisan kot velik prerok sprememb med Karibi in Ognjeno Zemljo. Veliki borec za pravo stvar, pošten revolucionar, celo v primeru, da bi se izkazalo in to nam današnje razmere v Latinski Ameriki vsaj delno kažejo-da so bili njegovi pogledi o metodah in poteh revolucionarne borbe na tej nesrečni celini zabloda.

Če je Patrice Lumumba postal simbol afriškega boja proti neokolonjalizmu, boja za pravo in popolno neodvisnost, za svoboden razvoj vseh in slehernega afriškega naroda, mučenec "črne celine" in večni voditelj afriških svodoljubnih čet, je v Ernestu Che Guevari videla Latinska Amerika človeka, ki je padel in se žrtvoval, da bi kot vzor in legenda spodbujal in pozival "zeleno celino" k akciji, ji vlival poguma in vztrajnosti.

Danes bo le malokdo soglašal z njegovim pojmovanjem proletarskega interna-

cionalizma, težko bi še sprejemali njegov odnos do stvarnosti, ko ni hotel prvenstveno računati z razmerjem sil in je hotel spreminjati zgodovino na njenem čelu, s svojimi idejami in s svojo brzostrelko. Vendar v času, ko nas obča morala spodbuja k sebičnosti, k temu, naj mislimo vsak samo zase in naj se ne zmerimo, kaj se dogaja s sosedom (naj v tem pogledu omenim le presunljiv primer fotoreporterja, ki je posnel na film smrt nekega samomorilca, ne da bi nesrečnežu skušal pomagati), občutimo še bolj pomen Che Guevarovega zgleda, njegove ljubezni do človeštva in solidarnosti do vseh trpečih. "Skušajte — je malo pred smrtjo pisal otrokom — kar naglo oblie občutiti in doživljati vsakršno krivico, ki jo kdo komu stori kjerkoli po svetu. To je najlepša lastnost nekega revolucionarja". To vsaj delno potrjuje oceno, ki jo je o Cheju zapisal francoski Časnikar in pisatelj Regis Debray: "Če ste katolik, vas bo to nemara šokiralo, toda zame je bila Gueravova dogodivščina neke vrste mistična dogodivščina, zadnji meseci njegovega življenja pa pasijon, njegov revolucionarni križev pot. Spominjal je na Kristovo podobo."

Vojmir Tavčar

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 3.000 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebianca, 12